

Sjöhorven i Målajord

Arkeologisk schaktningsövervakning 2023

Målajord (L1955:8168 & L1955:8333), Målajord 5:7, Dädesjö socken,
Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Tove Wahlberg Traneskog

Arkeologisk rapport 2023:13

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Sjöhorven i Målajord

Arkeologisk schaktningsövervakning 2023

Målajord (L1955:8168 & L1955:8333), Målajord 5:7, Dädesjö socken,
Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Författare

Tove Wahlberg Traneskog

Copyright

Kalmar läns museum 2023

Redaktion

Johan Åstrand, Stefan Siverud

Kartor

Publicerade i enlighet med tillstånd

507-98-2848 från Lantmäteriverket

Förlag

Kalmar läns museum

ISSN

1400-352X

Abstract

Keywords: pottery, flint, clearance cairns

In January 2023 Museiarkeologi sydost conducted an archaeological watching brief during the diggings for a new cable in Målajord, Småland. In the area archaeological artefacts have been found, in the form of prehistoric pottery and flint.

The diggings were made in a field that had been cultivated earlier but know was a pasture. During the watching brief remains of clearance cairns were found under the ploughsoil. No prehistoric artefacts or settlement remains were found.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Syfte och genomförande	13
Resultat	14
Referenser	15
Tolkning och åtgärdsförslag	17
Referenser	18
Tekniska och administrativa uppgifter	19
Bilagor	20

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

I samband med E.ONs anläggande av ny elkabel inom fastigheten Målajord 5:7 i Dädesjö socken har Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum utfört en arkeologisk schaktningsövervakning. Den aktuella marken har tidigare tillhört soldatorpet Målajord nr 82 vilket numera är sommarboende. Schaktningsövervakningen berörde en drygt 250 m lång sträcka genom tidigare brukad åkermark där man tidigare gjort arkeologiska fynd i form av förhistorisk keramik (L1955:8168) samt flinta (L1955:8333).

Omgivningarna består av fossil åkermark vilket gör att även den aktuella ytan kan antas ha ingått

som en del av äldre fossil åker där röjningsrösen odlats bort. Vid schaktning påträffades fem sten-samlingar under matjorden som misstänks vara rester av röjningsrösen i den annars väl stenröjda åkern. Metalldetekteringen som utfördes resulterade mestadels i sentida fynd i form av jordbruksredskap, men även äldre fynd av bland annat knappar.

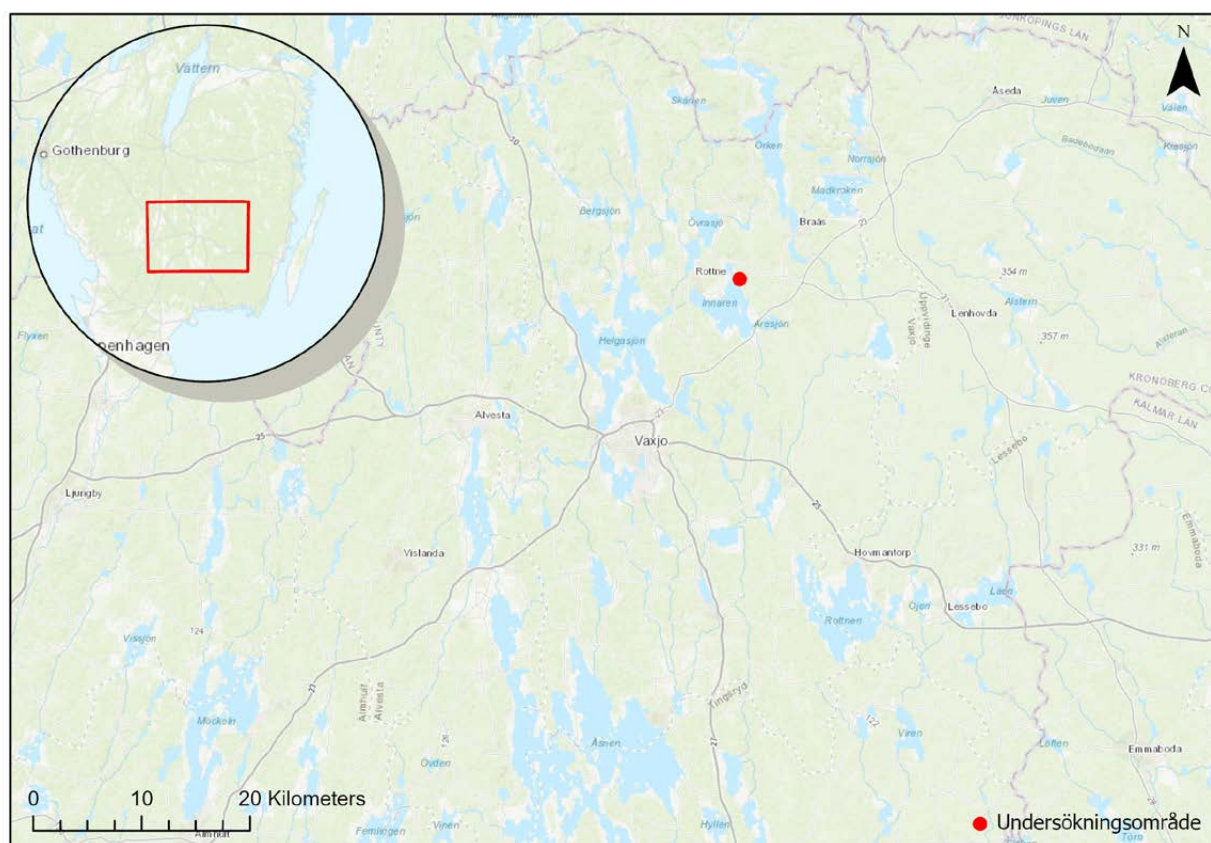
Inga förhistoriska fynd eller boplatzanläggningar påträffades vid den arkeologiska schaktningsövervakningen.

Inledning

Museiarkeologi sydost har genomfört en arkeologisk schaktningsövervakning med anledning av att E.ON skulle anlägga markkabel vid soldattorpets på Sjöhorven i Målajord 5:7, Dädesjö socken, Växjö kommun, Kronobergs län, se figur 1. I anslutning till det berörda området har det tidigare påträffats fynd av keramik (L1955:8168), samt

flinta (L1955:8333). I närområdet finns även fossil åker (L1955:8400, L1955:7742) samt gravar i form av hällkista (L1954:1509) och röse (L1954:1645).

Schaktningsövervakningen genomfördes i januari 2023 och utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Kronobergs län och bekostades av E.ON.

Figur 1. Undersökningsområdets placering intill sjön Innaren.

Topografi och fornlämningsmiljö

Det aktuella området ligger inom Dädesjö socken i norra delen av Växjö kommun. Sjöhorven Målajord ligger på de södra delarna av en drumlinrygg. Längs drumlinryggen norröver finns fossil åkermark innehållande en hällkista (L1954:1509) och ett gravröse (L1954:1645), uppgifter om ytterligare en borttagen hällkista finns från Målajord Solhagen (L1954:1943), strax nordväst om den borttagna hällkistan återfinns ett röse (L1954:1358). Sjöhorven ligger mellan två områden med fossil åkermark (L1955:8400, L1955:7742) som sannolikt varit ett sammanhängande område före det att betesmarken norr om gårdsläget och jordbruksmarken i gårdens närhet stenröjdes. Även öster om Sjöhorven finns fossil åker (L1955:8491). Ytterligare söder om L1955:8400 återfinns två möjliga fornlämningar i form av fossil åker (L1955:7670) samt by-/gårdstomt (L1954:1998). Öster om L1955:7742 återfinns fossil åker L1955:8462 samt L1955:8463. Nordväst om Sjöhorven finns boplat L1955:7953 som enligt uppgift i Fornsök är 30 x 20 m i östvästlig riktning. Boplaten ligger vid Innaren och på sandstranden har kvartsavslag har påträffats, se figur 2.

I anslutning till det aktuella området har det tidigare påträffats två lösfynd i form av förhistorisk keramik (L1955:8168), samt ett flintavslag (L1955:8333), se figur 3, 4 och 5. I samband med den arkeologiska schaktningsövervakningen visades fynden som förvaras hos en privatperson på platsen.

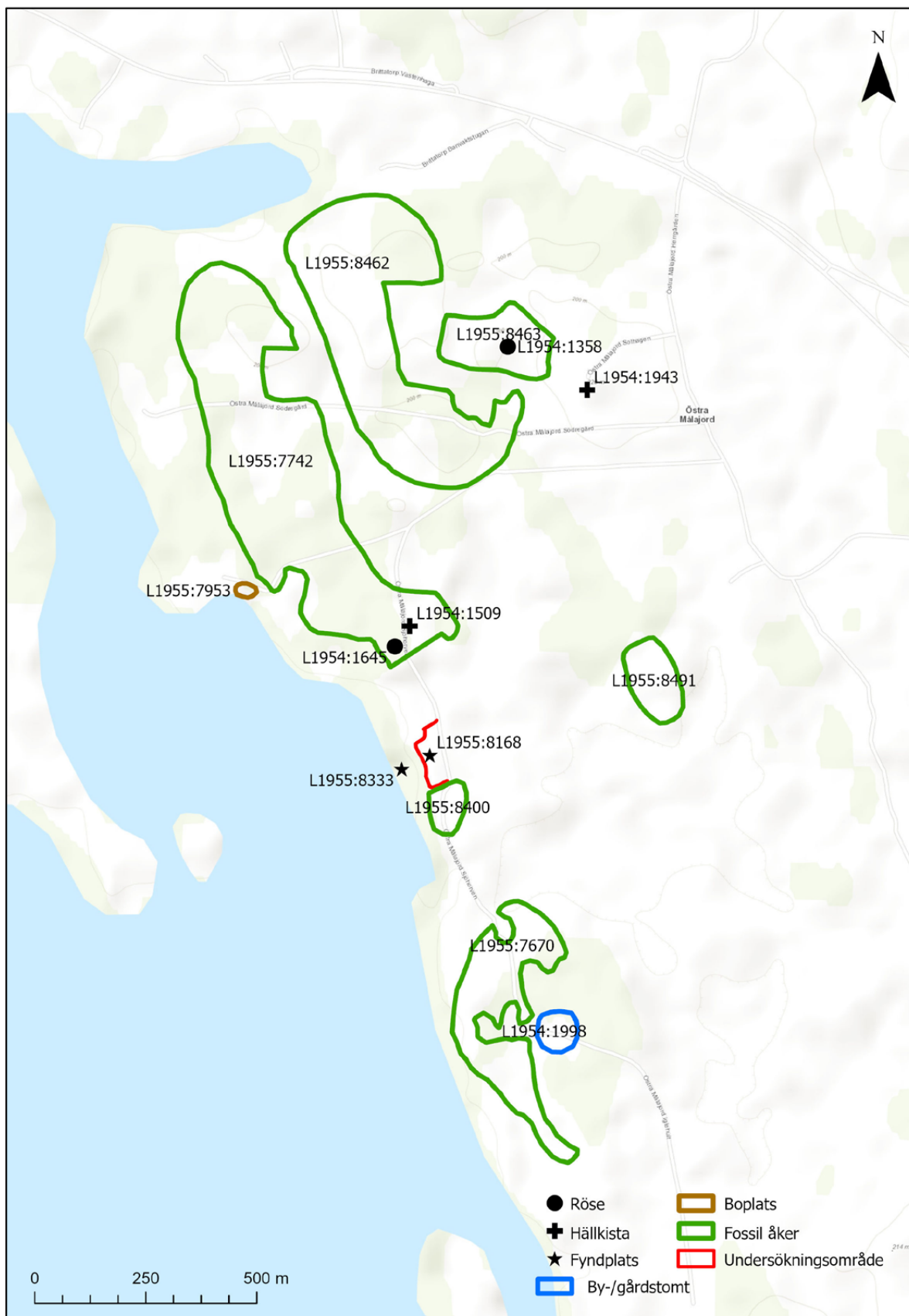
Få arkeologiska insatser har gjorts i området, dock genomfördes 2014 en arkeologisk inventering inför tre vindkraftverk i ett område nordost

Figur 4. Den förhistoriska keramiken påträffades under 1980-talet strax väster om soldattorpet.

om det nu aktuella området. Vid den arkeologiska inventeringen påträffades en kolbotten efter en resmila vilken registrerades som övrig kulturhistorisk lämning. Inga övriga ovan mark synliga fornlämningar påträffades (Wennstedt Edvinger 2014). Även Dädesjö socken i övrigt har sällan varit föremål för arkeologi.

2003 gjordes en arkeologisk undersökning vid Stockekvarn, Söraby socken, drygt 5 km väster om den nu aktuella platsen. Undersökningen

Figur 2. Fornlämningsbilden i anslutning till undersökningsområdet i Sjöhorvan, Målajord.

Figur 3. Undersökningsområdet samt de två fyndplatserna.

Figur 5. Flintavslaget påträffades vid Innarens strand under 1960-talet.

berörde ett gravfält med ett 40-tal gravar bestående av stensättningar och domarringar. Under det ovanmark synliga gravfältet påträffades boplatsslämningar som kunde dateras till folkvandrings- samt vendeltid (Lindman 2003).

I det äldre kartmaterialet kan ses att marken tillhörde Målajord säteriets utägor och användes som åker år 1763 (F15-15:1). Laga skifteskartan från 1846 visar att marken då ingått i "Bråtagärdet" och tycks fortsatt använts för odling (07-däd-56).

Inom fastigheten Målajord 5:7 ligger soldattorpet Målajord nr 82 vilken numera används som sommarstuga. Tidigare ägdes torpet av före detta länsantikvarien för Stockholms län, Gösta Magnusson, som upprättat en kulturhistorisk dokumentation av torpet vilket gör det ovanligt väldokumenterat. (Magnusson 2004). Soldattorp har funnits i Målajord sedan slutet av 1600-talet. Den första soldaten som går att finna i centrala soldatregistret är Jöns Månsson som antogs till soldattorpet år 1692 (www.soldatreg.se).

Målajords soldattorp flyttades till sin nuvarande plats år 1845, och har senare blivit tillbyggt.

Syfte och genomförande

Sammanhanget omkring de båda fyndplatserna är oklart men man kan anta att de i första hand hör samman med en boplat. Ett syfte med schaktningsövervakningen var därför att bedöma om det fanns boplatlämningar under mark samt att om möjligt datera dessa.

Den arkeologiska insatsen bestod av en schaktningsövervakning som genomfördes med maskin

med planskopa. Den berörda ytan undersöktes även med metaldetektor. Marken var vid tillfället fri från tjäle.

Inmätning gjordes med RTK-GPS och dokumentationen gjordes digitalt i fält med hjälp av dokumentationssystemet IDA.

Resultat

Schaktet för den nya elledningen sträckte genom en äldre åker som numera används som betesmark väster om Sjöhorvens soldattorp, se figur 6. Schaktet följde åkerkanten i norr för att sedan snedda över ytan och fortsätta följa åkerns västra sida, avslutningsvis svängde schaktet mot öster i åkerns södra del för att sedan ansluta till vägen, se figur 3 ovan. I områdets nordvästra del fick schaktet göra ett mindre riktningsbyte då det fanns berg i dagen.

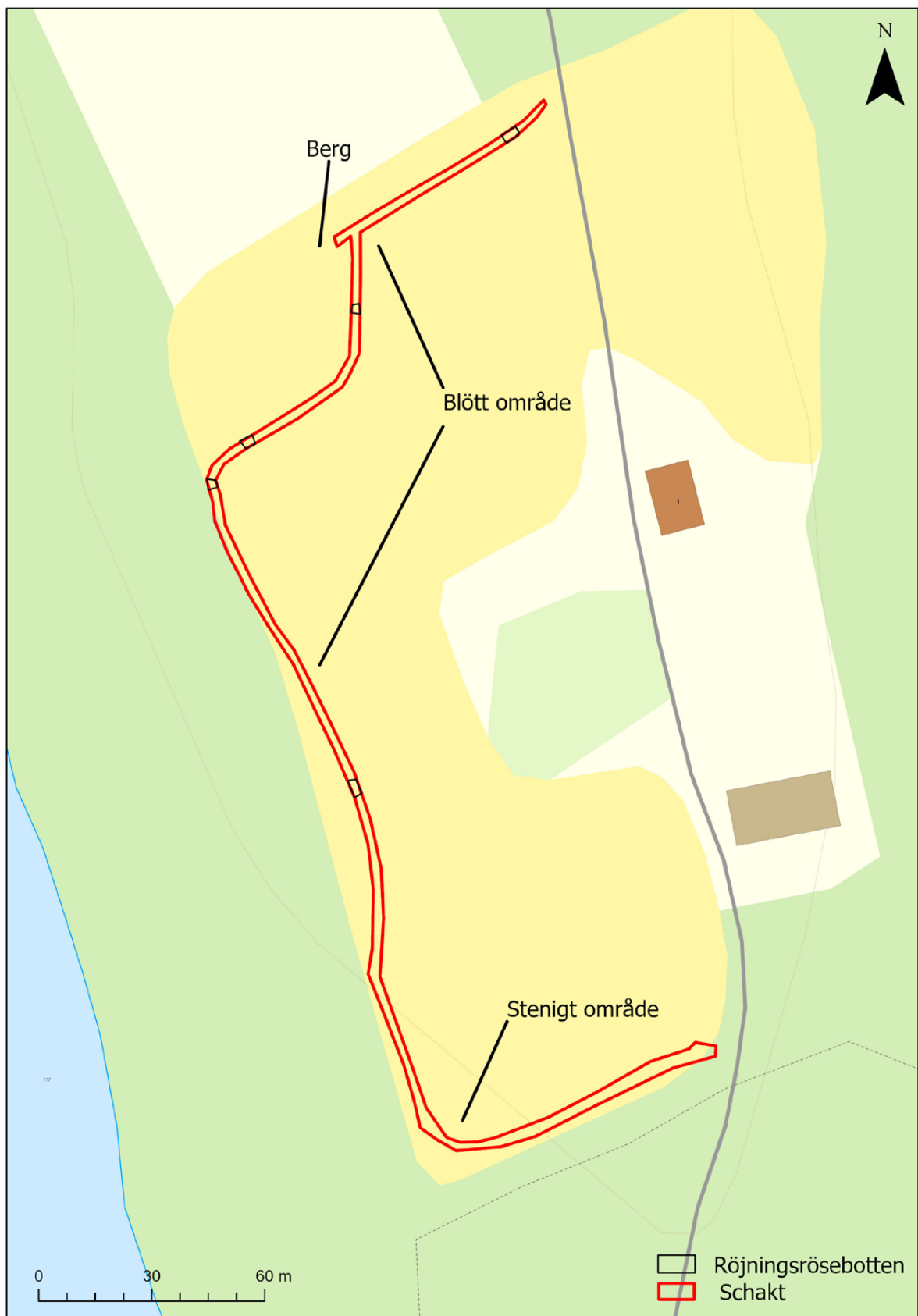
Ledningsschaktet var drygt 250 m, 0,7 m djupt samt 0,9 m brett. Matjorden var relativt tunn, drygt 0,1 m dock betydligt tjockare i det nordöstra hörnet av åkern där matjorden närmast bestod av ett 0,3 m tjockt lager. Under matjorden kom bitvis sand och bitvis silt i ljus brunt. I norra och västra delen av området trängde vatten snabbt fram i schaktet under arbetets gång, se figur 7.

Figur 7. Schaktet vattenfylldes snabbt. Fotograferat från öster.

Figur 6. Schaktningsarbetet var förlagt till äldre åkermark strax väster om Målajords soldattorp, som här syns i bakgrunden. Fotograferat från nordväst.

Figur 8. Undersökningsområdets olika delar samt röjningsrösebottarna.

Figur 9. Metalldetektorfynden, från vänster till höger F10, F11 och F9.

Marken upplevdes vara väl stenröjd då det var ovanligt få stenar i marken, ett undantag var den sydvästra delen av området som innehöll betydligt fler stenar av storlek 0,4 m. På fem platser längs schaktet fanns dock stensamlingar som kan tolkas vara rester av överodlade röjningsrösen, se figur 8.

Metalldetektering utfördes i schaktet samt i dumphögarna. Mestadels var resultatet att delar

från yngre jordbruksredskap påträffades. Dock påträffades även två knappar samt en sälja, se figur 9. De tre insamlade fynden (F9, F10 samt F11) påträffades i områdets södra del. Fynden är svåra att datera men kan möjligen tillhöra mitten av 1800-talet.

Inga boplatsslämningar eller förhistoriska fynd påträffades vid schaktningsarbetet.

Tolkning och åtgärdsförslag

Eftersom det undersökta området ligger mellan två fossila åkrar, L1955:7742 och L1955:8400 kan röjningsrösebottnarna tolkas vara del av en äldre, numera bortodlad, fossil åkermark. Inga boplatslämningar påträffades vid det arkeologiska arbetet.

Då allt arkeologiskt arbete på platsen anses klart föreslås inga vidare åtgärder.

Referenser

Lindman, G. 2003. *Vid Helgasjöns strand*
Arkeologisk undersökning av gravar och
boplatslämningar Småland, Växjö kommun,
Söraby socken, Stockekvarn, RAÄ 11 UV Väst
rapport 2003:13 Smålands museum rapport
2003:37

Magnusson, G. 2004. *Sjöhorven:*
kulturhistoriska studier kring Målajords
soldattorp i Dädesjö socken. Stockholm:
CKM

Wennstedt Edvinger, B. 2014. *Målajord.*
Kulturmiljöutredning och arkeologisk
utredning steg 1 inför planerad
vindkraftsutbyggnad inom Dädesjö socken,
Småland, Växjö kommun, Kronobergs län.
AC-rapport 1408.

Lantmäteristyrelsens arkiv

F15-15:1

Lantmäterimyndighetens arkiv

07-däd-56

Webbplatser

www.soldatreg.se

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-3276-2021
Kalmar läns museums dnr:	33-214-2021
Projektnummer KLM:	A2154
Uppdragsgivare:	E.ON
Landskap:	Småland
Kommun:	Växjö
Socken:	Dädesjö
Fastighet:	Målajord 5:7
Fornlämningsnr:	L1955:8168 & L1955:8333
X koordinat:	6321809.875
Y koordinat:	1448621.105
Latitud:	57.019839
Longitud:	14.959334
M ö h:	179
Fältarbetstid:	11 januari 2023
Antal arbetsdagar:	1
Personal:	Tove Wahlberg Traneskog
Foto, Du-nummer:	418:1–7
Fyndnummer:	9–11
Fynd:	Fynden förvaras i väntan på fyndfördelning i Kalmar läns museums magasin under sitt KLM-nummer. Fynden finns registrerade i en för ändamålet upprättad Microsoft Access-databas.
Tidsålder:	Obestäm
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 16:30 och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Fotolista digitala bilder	21
Bilaga 2. Fyndlista	22

Bilaga 1. Fotolista digitala bilder

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland
Socken: Dädesjö
Fastighet: Målajord 5:7

2023

DU 418

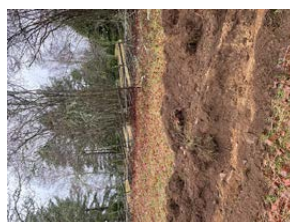
Nr	Motiv	Från	Datum
1	Maskin med soldattorp i bakgrunden	NV	2023-01-11
2	Området med soldattorp till vänster	N	
3	Schaktet i norra området	SÖ	
4	Vattenfylt schakt	Ö	
5	Fynd av keramik (L1955:8168) som förvaras i soldattorpet		
6	Fynd av flinta (L1955:8333) som förvaras i soldattorpet		
7	Vägen ner till sjön	Ö	

DU 418_1.JPG

DU 418_2.JPG

DU 418_3.JPG

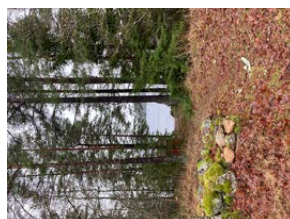
DU 418_4.JPG

DU 418_5.JPG

DU 418_6.JPG

DU 418_7.JPG

Bilaga 2. Fyndlista

Fyndlista

Fyndnr	Antal	Fyndtyp	Benämning
9	1	Övrig metall	Sölja
10	1	Övrig metall	Knapp
11	1	Övrig metall	Knapp

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

